Z judikatury nejv. správního soudu.

Pensijní pojištění.

Sděluje min. rada Dr. Bronislav Wellek.

Nález nejv. správního soudu o pojistné povinnosti učně zaměstnaného v obchodě ze dne 11. března 1924, č. 4105/24:

Naříkaným rozhodnutím vyslovilo ministerstvo sociální péče v pořadí instančním, že Richard Zlámal ve svém zaměstnání u Viktora Lipnera v Přerově jest povinen pensijním pojištěním teprve od 17. září 1921 z těchto důvodů: »Učební smlouvou po zákonu živnostenském, uzavřenou před obchodním gremiem v Přerově, vstoupil Richard Zlámal do učení v obchodě modním zbožím Viktora Lipnera na dobu 3 let a sice od 17. září 1918 až do 17. září 1921. Výslovným ustanovením paragrafu 1, odst. 1 pensijního zákona nejsou povinnými v pensijním pojištění učňové vůbec. Ve shodě s tím jsou dle paragrafu 5. zákona ze dne 10. října 1910, č. 20 říš. zák. rovněž u č ň o v é vůbec, tedy i obchodní učňové ze zákona toho a tím i z pensijní povinnosti vyloučeni. Jelikož dle spisů stal se Richard Zlámal po vyučení svém a sice teprve dnem 17. září 1921 obchodním pomocníkem, mohla dle těchto ustanovení jeho pensijní povinnost nejdříve dnem tím nastati.«

O stížnosti podané Všeobecným pensijním ústavem v Praze, uvážil nejvyšší správní soud toto: Rozsah pojistné povinnosti pensijní upravuje v podstatě § 1 zákona z 5. února 1920, č. 89 Sb. z. a n., jenž obsahuje všeobecnou zásadu v odst. 1, v odstavci 2 pak — jak jest patrno z úvodní věty tohoto odstavce (»Jsou t u d í ž pojištěním povinni zejména...«) — důsledky její pro určité druhy zaměstnanců. Označuje-li zákon v tomto odstavci za kriterion pojistné povinnosti zaměstnanců konání převážně duševní práce, pravidelné dozírání k pracím jiných osob, konání kupeckých služeb anebo jiných vyšších služeb nekupeckých, s druhé strany pak v odst. 1. z pojistné povinnosti vyjímá zaměstnance vykonávající práce podřízené, vysvítá z toho, že pojistná povinnost zaměstnanců podle citovaného zákona není určována pojmenováním, nýbrž obsahem zaměstnání. Jako dělník není podle toho z pojistné povinnosti vyňat již proto, že jest zaměstnavatelem označován za dělníka anebo sám se tak označuje, nýbrž jen tehdy, jestliže nevykonává prací, které podle svého obsahu zakládají povinnost pojistnou, nelze s hlediska stejné zásady zprostiti pojistné povinnosti ani učně jen proto, že je učněm ve smyslu živnostenského řádu. V daném případě jde o učně, zaměstnaného u Viktora Lipnera, obchodníka modním zbožím, tedy u k u p c e ve smyslu čl. 4 a 271 obch. zák. Citovaný zákon o pensijním pojištění podrobuje v § 1, odst. 2 lit. b pojistné povinnosti, zejména též zaměstnance v kancelářích, písárnách, o b c h o d e c h, kteří vykonávají k u p e c k é služby ve smyslu zákona o obchodních pomocnících ze dne 16. ledna 1920, č. 20 ř. z. Zákon nepodrobuje tudíž podle znění tohoto předpsu pensijní povinnosti osoby, na něž se vztahuje zákon o obchodních pomocnících, nýbrž činí pojistnou povinnost závislou na způsobu zaměstnání, t. j. na okolnosti, zdali ve skutečnosti konají kupecké práce, tak jak je má na mysli právě citovaný zákon, t. j. převážně, a nečiní pak rozdílu, zdali zaměstnanec jest ještě učněm, volontérem, praktikantem a pod., anebo zdali svůj výcvik již dokončil. Nelze pak z předpisu § 5 zákona o obchodních pomocnících, podle něhož ustanovení tohoto zákona nevztahují se k učňům ve smyslu živnostenského řádu, vyvozovati důsledek, že by učňové tito pojistné po-

vinnosti pensijní podrobeni nebyli, neboť předpisem tím jest pouze řečeno, že služební poměr učňů ve smyslu živnostenského řádu neřídí se předpisy zákona o obchodních pomocnících, není jím však ještě řečeno, že by kupeckých služeb nekonali. Vyloučení jejich z působnosti zákona o obchodních pomocnících nepodmiňuje jejich vyloučení z pensijního pojištění. Pak ale závisí pojistná povinnost učňů, zaměstnaných u kupce ve smyslu obchodního zákona toliko na obsahu zaměstnání, t. j. zdali vykonávají převážně kupecké práce čili nic.

Nález nejv. správního soudu o pojistné povinnosti šoféra ze dne 26. června 1924, č. 9611/24:

Zemská úřadovna I. všeobecného pensijního ústavu v Brně prohlásila Josefa Leštínského, šoféra stěžující si firmy, od 1. července 1920 povinným pensijním pojištěním. V odporu proti výměru tomu podaném namítala stěžující si firma, že šofér není ani převážně duševně činným, ani nemá dozor nad jinými osobami. Činnost jeho pozůstává převážně z prací podřízených; hlavním jeho zaměstnáním je umývání a čištění automobilu. Žádala proto za uznání, že Leštínský pensijní povinnosti nepodléhá.

Zemská správa politická v Brně, vycházející ze zjištění, že Leštínský řídí osobní automobil, udržuje jej v řádném stavu a případné opravy na něm vykonává, zamítla námitky s odůvodněním, že činnost šoféra osobního automobilu je vzhledem na obzvláštní pozornost, dovednost a duchapřítomnost, kterou činnost ta vyžaduje, považovati za činnost převážně duševní ve smyslu zákona pensijního.

Odvolání stěžující si firmy zamítl žalovaný úřad naříkaným rozhodnutím z důvodů v odpor vzatého rozhodnutí a z dalšího důvodu, že činnost šoférů vzhledem k tomu, že mají určité technické vzdělání, musí se podrobiti zkoušce a konají odpovědnou technickou službu, nutno pokládati za vyšší, nekupecké služební výkony ve smyslu § 1. odst. 2, zákona o obchodních pomocnících a tudíž za povinnou pojištěním pensijním podle § 1, odst. 1, zákona z 5. února 1920, č. 89 Sb. z. a n. Žalovaný úřad hodnotí činnost Josefa Leštínského jednak jako práci převážně duševní, jednak jako vyšší nekupeckou službu ve smyslu paragrafu 1, odst. 1, zákona ze dne 16. ledna 1910, č. 20 ř. z. Svůj názor, že činnost Leštínského je činností převážně duševní, opírá žalovaný úřad o úvahu, že vyžaduje obzvláštní pozornosti, dovednosti a duchapřítomnosti.

Dle názoru nejvyššího správního soudu nemohou však tyto okolnosti dodati celkovému pracovnímu výkonu šoférů, a tedy ani Josefa Leštínského, povahy práce převážně duševní. Řízení stroje automobilu, jeho opravování a udržování jeho v řádném stavu jsou vesměs činnosti manuelní. Znaky, jež žalovaný úřad vytýká, totiž zvláštní pozornost, dovednost a duchapřítomnost může míti a má často i práce prostého nádeníka, a vyžaduje každá práce určité pozornosti, dovednosti a duchapřítomnosti, některá větší, některá menší, dle míry nebezpečí s prací tou spojeného. Jako práce dělníka, pracujícího při lámání skal, není prací převážně duševní, třebaže musí býti obzvláště pozorný, duchapřítomný a dovedný, aby uchránil se nebezpečí při padání kamene, zejména jde-li o trhání látkami výbušnými, tak i činnost řidiče automobilu tím, že tento za jízdy svoji pozornost na řízení stroje a okolí musí míti soustředěnu, že musí dobře stroj ovládati a včas učiniti opatření, aby nedošlo k neštěstí, nekvalifikuje se jako činnost převážně duševní. Že udržování automobilu v po-